

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
Ігор ЦЕПЕНДА
«24» березня 2025 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування з

загальної педагогіки і психології

для зарахування на навчання за освітньо-науковим ступенем доктора

філософії за спеціальністю

A 5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

на основі освітнього рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня

спеціаліста) при прийомі на навчання у 2025 році

за несуміжною спеціальністю

Розглянуто та схвалено

на засіданні Приймальної комісії

Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника

Протокол № 1 від 24 березня 2025 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму вступного випробування для зарахування до аспірантури за спеціальністю А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) розроблено відповідно до сучасних тенденцій розвитку професійної освіти та педагогічної науки, що відображає мету, зміст, методи, засоби, форми організації освітньої діяльності, а також методику науково-педагогічних досліджень.

Програма містить основні питання з загальної педагогіки і загальної психології та перелік рекомендованої літератури.

Майбутній аспірант повинен знати:

- основні етапи становлення педагогіки як науки;
- основні етапи становлення психології як науки;
- основні теоретичні напрямки сучасної психології;
- основні категорії, принципи, закони загальної психології;
- методи психологічного дослідження;
- теоретичне обґрунтування проблеми виникнення та розвитку психіки людини;
- поняття та теорії особистості, типи особистості, структуру особистості та індивідуально-психологічні особливості: темперамент, характер, здібності;
- загально-психологічну теорію діяльності;
- методологічні основи процесу виховання та навчання, їх сутності;
- зміст, форми і методи навчання, активізації пізнавальної діяльності особистості.

Майбутній аспірант повинен вміти:

- критично мислити, аналізувати інформацію з різних джерел;
- здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики;
- здійснювати порівняльний аналіз наукових підходів до пояснення різних психічних феноменів;
- з психологічної точки зору пояснювати різноманітні психологічні факти та особистісні прояви;
- використовувати різні методи діагностичної роботи для вивчення й аналізу психологічних яви;
- орієнтуватися в основних теоретичних напрямках сучасної психології та педагогіки;
- застосовувати знання загальної психології і педагогіки при вивченні інших дисциплін циклу професійної підготовки

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

«Загальна педагогіка»

1. Етапи розвитку педагогіки.
2. Предмет та основні завдання педагогіки.
3. Функції педагогіки.
4. Основні педагогічні категорії: виховання, навчання, освіта, розвиток, формування та їх взаємозв'язок.
5. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
6. Напрями, течії зарубіжної педагогіки.
7. Поняття про особистість, індивідуальність, індивід.
8. Змістова характеристика понять: розвиток, соціалізація, виховання, формування.
9. Роль спадковості у формуванні особистості. Вплив середовища на розвиток особистості.
10. Психічний, фізичний, соціальний і духовний розвиток.
11. Виховання особистості як педагогічна категорія.
12. Вікові періоди розвитку особистості.
13. Теорії розвитку особистості.
14. Педагогічний процес як системний чинник у формуванні, навчанні, вихованні, розвитку особистості: суть, рушійні сили, цілі, закономірності, структурні компоненти.
15. Система педагогічної діяльності: викладання, виховання, професійне самовдосконалення, організаторська, методична, позаурочна, науково-дослідна.
16. Наукове дослідження в педагогіці.
17. Роль та значення наукового дослідження в педагогіці. Суть, логіка, етапи науково-педагогічного дослідження. Вимоги до науково-педагогічного дослідження. Методи дослідження в педагогіці, їх класифікація, загальна характеристика.
18. Виникнення і розвиток дидактики як теоретичного компоненту педагогіки, що вивчає проблему навчання та освіти.
19. Об'єкт, предмет, мета та завдання дидактики.
20. Основні категорії дидактики: процес навчання, принципи навчання, зміст освіти, методи навчання, організаційні форми навчання.
21. Зв'язок дидактики з іншими науками.
22. Сутність та структура процесу навчання. Закономірності навчання. Принципи навчання: їх суть, класифікація, характеристика.
23. Зміст освіти. Сутність та основні компоненти змісту освіти. Вимоги до змісту освіти.
24. Нормативно-методичні документи, які визначають зміст освіти: державний стандарт освіти, освітньо-професійна програма, навчальний план, навчальна програма.

25. Навчальні програми, принципи їх побудови, вимоги до програм, їх структура.
26. Навчальний підручник як засіб навчання.
27. Проблема оновлення змісту освіти на сучасному етапі.
28. Методи навчання.
29. Сутність, структура і функції методів навчання. Класифікація методів навчання. Характеристика основних методів навчання. Методика вибору методів навчання.
30. Форми організації навчання. Класифікація форм навчання.
31. Урок як форма організації навчання. Типи уроків. Дидактичні вимоги до уроку.
32. Лекція, семінарські, практичні, лабораторні заняття, навчальні екскурсії як форми організації навчання.
33. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю.
34. Сутність, завдання і функції контролю. Принципи, види контролю. Методи контролю і самоконтролю у навчанні. Критерії оцінювання навчальних досягнень.
35. Система освіти в Україні.
36. Законодавчо-нормативне забезпечення системи освіти України.
37. Принципи побудови освіти в Україні.
38. Структура управління системою освіти України.
39. Повноваження основних органів управління освітою в Україні.
40. Пріоритетні напрями, перспективи розвитку системи освіти в Україні на сучасному етапі.
41. Вимоги до педагога як учасника освітнього процесу, його функції.
42. Теорія виховання.
43. Суть процесу виховання.
44. Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили. Етапи процесу виховання.
45. Управління процесом виховання. Самовиховання: сутність, умови, етапи і прийоми.
46. Перевиховання: сутність, функції, етапи і принципи. Результати процесу виховання. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.
47. Основні закономірності й принципи виховання
48. Основні закономірності процесу виховання. Характеристика принципів виховання.
49. Основні напрями виховання.
50. Розумове виховання.
51. Формування наукового світогляду.
52. Моральне виховання. Статеве виховання і підготовка до сімейного життя. Екологічне виховання. Трудове виховання. Економічне виховання. Естетичне виховання. Фізичне і валеологічне виховання. Правове виховання. Загальні методи виховання.
53. Характеристика методів, прийомів і засобів виховання.

«Загальна психологія»

1. Історія та етапи розвитку психології як науки.
2. Предмет, мета та завдання загальної психології.
3. Основні напрями психологічної науки: психоаналіз, гуманістична психологія, біхевіоризм, когнітивна психологія, трансперсональна психологія та ін.
4. Методологічні принципи психології: принцип детермінізму, єдності свідомості і діяльності, розвитку, об'єктивності, системного підходу тощо.
5. Основні (спостереження і експеримент) і допоміжні методи психології (опитування, анкетування, інтерв'ю, тестування, вивчення продуктів діяльності).
6. Міжпредметні зв'язки загальної психології з іншими науками.
7. Форми відображення дійсності: фізична, біологічна і психічна.
8. Природа та сутність психіки людини. Взаємозв'язок психіки з нервовою системою.
9. Методологічні принципи та методи вивчення психіки.
10. Свідомість та несвідомі процеси.
11. Загальна характеристика психічних пізнавальних процесів (*відчуття, сприймання, увага, уява, пам'ять, мислення, мова та мовлення*).
12. Загальна характеристика когнітивної сфери особистості.
13. Увага, її характеристика. Види уваги.
14. Чуттєві форми пізнання дійсності: відчуття і сприйняття. Види відчуттів, їх характеристика.
15. Поняття про сприймання. Види сприймання, їх характеристика. Аперцепція. Спостереження як цілеспрямоване сприйняття.
16. Пам'ять та її види. Процеси пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті. Умови підвищення продуктивності пам'яті.
17. Мислення. Властивості мислення. Операції і види мислення. Засоби активізації мислення. Єдність мислення і мови.
18. Уява: зміст і види. Прийоми створення нових образів уяви. Уява і творчість. Умови розвитку уяви.
19. Загальна характеристика емоційно-вольових психічних процесів (*емоції, почуття, воля*).
20. Емоційно-вольова сфера особистості. Емоції і почуття. Форми переживання емоцій і почуттів. Види почуттів. Вищі почуття.
21. Емоційна культура особистості: зміст і умови розвитку.
22. Воля як психічний процес. Вольові якості особистості і їх розвиток.
23. Психічні стани особистості: зміст і види. Настрій, афект, стрес. Умови саморегуляції психічних станів.
24. Поняття про особистість, індивід, індивідуальність.
25. Структура особистості. Біологічна, суспільна і духовна природа особистості.
26. Рушійні сили розвитку особистості: психологічні підходи.
27. Особливості поведінки особистості: темперамент і характер. Типи темпераменту. Вплив темпераменту на успішність навчання і діяльність.

- Структура характеру. Акцентуації характеру. Формування і самовиховання характеру.
28. Психологічна характеристика сангвініка, холерика, меланхоліка та флегматика.
 29. Поняття про здібності та задатки. Види здібностей. Рівні розвитку здібностей. Обдарованість, талант, геніальність. Характер. Акцентуації характеру.
 30. Діяльність як цілеспрямована і усвідомлена активність особистості. Структура і види діяльності: цілі, мотиви, дії. Уміння й навички. Звички як стійкі способи дій людини.
 31. Мотиваційна сфера особистості. Потреби і мотиви. Мотивація.
 32. Самосвідомість особистості.
 33. Спілкування як умова формування особистості.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: *навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів*. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2017. 212 с.
2. Закон України «Про вищу освіту». 2014.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Закон України «Про освіту». 2017.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
4. Інноваційні педагогічні технології у системі неперервної професійної освіти. *Монографія* / За ред. С.С. Вітвицької. Житомир : «Полісся», 2015. 368 с.
5. Кондур О. С. Управління якістю освітніх систем в умовах глобалізації: теорія, методика організації, практика. *Монографія*. Івано-Франківськ : НАІР, 2018. 488 с. 6.
6. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018.
URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.
7. Лук'янова Л. (Ред.) Стратегія розвитку педагогічної освіти в Україні: концептуальні положення. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ: ТОВ «ДКС-Центр», 2016. 43 с.
8. Максименко С. Д., Зайчук В.О., Клименко В. В. та ін. Загальна психологія: підручник / за ред. С. Д. Максименка. Вінниця: «Нова книга», 2004. 704 с.
9. Москалець В. П. Психологія особистості: *підручник*. Київ: Ліра-К, 2020. 364 с.
10. Москалець В. П. Загальна психологія: лекції для студентів спеціальності «психологія». Івано-Франківськ: Електронна бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2021. 240 с.
11. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник для студентів спеціальності «психологія». Київ: Ліра-К, 2020. 564 с.

12. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. 2002.
13. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка, 2016. 448.
14. Полякова Г., Борова Т. Педагогіка: навч. посібник. Рек. МОН. Харків, 2011. 374 с.
15. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи : підручник. В.І.Юрченко. 5-е вид., стер. Київ: Каравела, 2017. 360 с.
16. Савчин М. В. Загальна психологія: підручник. Київ: «Академія», 2018. 344 с.
17. Фіцула М. Педагогіка: навч. посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2013. 232 с.
18. Цюняк О.П. Формування емоційної культури вчителів початкових класів у період війни. *«Імідж сучасного педагога»*. Тема: *«Педагог – носій цінностей суспільства»*. №3(204). 2022, 48–52.
19. Цюняк О.П., Довбенко С.Ю. Професійна саморегуляція викладача закладів вищої освіти в умовах війни. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*: зб. наук. пр. / [редкол. Л.Б. Лук'янова (голова), Аніщенко О.В. (заступник голови) та ін.]; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ, 2022. Вип. 1 (21). С.122–131
20. Чайка В. М. Основи дидактики: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2011. 240 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника